ACC. N:R M. 10122 : 1-11

Landskap: Skåne

Härad: Göinge

Socken: Hörby

Uppteckningsår: 1946

Upptecknat av: Ebba Ebbesson

Adress: Ahlstad Hov

Berättat av:

Född år 1876 i Smedstorp

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

N. M. 72.

Almanackan

Kalendern och dess märkesdagar.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

ACC. N:R M.10122 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1/

Trots billigheten kunde det nog hända
att de fattiga som inte ägde någon alnas
macka i synnerhet ensamma gamla kvinnor.
Jag fråga de en gång en dylik "herre hon
kunde hålla reda på dagarna utan al-
manacka". Det är väl inte farligt, så hon
går i kyrkan varje Söndag och där
får hon höra vilken Söndag det är, sedan
läser hon morgon och aftonbön varje dag
så som jag ju följa med dagarna.
Men en gång råkade hon ändå fel och
kom hem från kyrkan högtidsklädd en
lördag morgon och hade tänkt till kyrkan
det tog tid att göra i ordning först när
hon fick se folket ute i arbete begrep hon.
En annan gammal gumma kom in till
sin granne och beklagade sig en fredag
att hade läst för dagen aftonbön två gånger

(bönerna trycka
med ung. av vecko-
dag.)

ACC. NR M 10122 : 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

E/

innan och då flaggades det i hela byen
så det var bål söndag. Orsaken till flagg-
ningen var ett enas kamparna hade
födelsedag. Tallkjon förekommer inte här
i min barndom köpte almanackan på
apoteket i Båstad, där var ett litet
rum vid sidan av själva apoteket en
liten mindre bok och pappershandel.
Det var möjligen apotekarens egen lilla för-
ataffär. Först i början av detta århundra-
det öppnades Bok och Pappershandel i Båstad
Almanackan studerades nog flitigt i syn-
nerhet av flickorna som hade en hel
del erfarenheter av almanackan och gjorde
sina anteckningar deruti.
I anslutning till och förmedst på denna
gång blir det blåsigt väder och "Kördags
sky är gott som ny, eller flygfot som sjö"

ACC. N:R M.10122 : 3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Alla möjliga anteckningar gjorde man i almanackan om väderlekens händelser som inträffat o.d.l. och allt som gällde djuren från de största till de minsta, därefter räknade de när t.ex. kalvningen eller när höns och gäss hade uträknat. Det finns säkert i de flesta hem almanackor med dylika anteckningar uti. Jag har en god vän som varit gift 43 år och har hela tiden fört dagbokanteckningar i almanackan, så hon kan tala om händelser som dött, om man bara vet rätta året. Att almanackorna brukade gömmas kan man ju se, det finns hem som har almanackor från 1840 talet och framåt. Att almanacksblad använts som skydd eller till annat ändamål har jag inte hört omtalas.

ACC. N:R M. 10122 : 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

För den gamla var det nog lite besvärligt i början med de nya namnen i 1901 års almanacka, men snart gjorde de sig vän i ett t. ex. Gregorius blev Gregor, Gjurdagen Jesper, Petri fäng Per, och så vidare. Runstafvar och almanacka dagar har ingen här hört omtalas.

Årets indelning.

Sommarhalfåret räknades från vårdag-jämning till höstdagjämning. I gamle almandehan står på en benämning för varje månad, liksom står på månadens början och det så gamla som nya almanackan har även för varje månad indelning. Årets räkning började på, för kor och får (40) veckor, härtill 8 à 11 månader, för 16 veckor, den som inte hade almanacka skar ett djupt hack i en vägel inne vid hoken, när var utförd var 16 veckor gått.

se tillägg sid. 4a! (32 à 33 veckor)

ACC. N:R M.10122:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25/

Veckoräkningen eller som det här kallades
Ugetalet började den 6te April med
18de uge och räknades ned till ~~1ste~~
1sta ugen vilken inte blir förr veckan
efter midsommar. Ugetalet var viktigt.
Det var vissa arbeten som skulle göras
i vissa uger. Så t ex skulle havren sås
i sjunde ugan, kornet i sjette ugan.
Göken kommer i tionde uga och beträf-
fer gala i nionde, men han skall helst
ha slutat gala innan rågen är stucken,
ty om Göken gal på höstkanten blir det då-
ligt höstväder. Det är gamla tidigt att få
höra göken andra veckan i Maj då det här-
der nog inte alla år.
"Tungel" telling räfsa eller veckofloek
ha vi inte hört omtalas här, ej heller
beräknedandet eller gissningstycket

6

ACC. N:R M.10122:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Naturmärken ha nog funnits för dem som
hade reda på dem, men tyvärr har min dagers
man inte kommit ihåg dem nu. Ängcärsda
middags mjölkningen berodde det på kons
kalvställning, första tiden efter kalvningen
när det är mycken mjölk ordnades
mjölkningen så att det blev fe mjölk-
ningar per dygn.
Märkesdagar äro ju rätt så många, t ex.
Man skulle aldrig flytta eller gå i en ny
klack måndag eller fredag ty då blev det
inte lyckosamt. Efter Egnahelonsdag mid-
dag (onsdagen innan Pärk) fick man inte
sköta eller kasta ut sopor, skulle man be-
höva taga ut aska, fick man visserligen
taga ut den, men icke kasta ut den förrn
annandag Pärk. Fälldes skulle den stå in-
ne innan de att inte kärningarna komma ut den

ACC. N:R M.10122:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7/

När de kommo från Skåkulla
Den 13 Januari hälladas Gamla Nyår, sedan
blev räkningen därefter. Den 13 Februari var
gamla Jöa, Februari var ju Göjemånad.
Så länge inte gamla Jöa hade rest. Skinn-
kjörteln kunde man icke lita på att bär-
ta sig med sig. Och det har verkligen
ofta hänt att den 13 Mars varit en rigtig
oväders dag med rykande snöstorm.
Ulltså kommer gamla Froedan (Får Fredag)
den 8 April. Perpetuesdagen.
Vaddarna infaller 3 dagar före Valborgdagen
och 3 dagar efter, detta är de nya Vaddarna.
De gamla Vaddarna äro 3 dagar före den 15 Maj
och tre dagar efter. Båda anses vara oväders-
dagar med storm kalk och ruskt. Dock de
gamla värst. Efter den räkningen infaller
gamla Midsommar in i Juli månad.

8/

ACC. N:R M10122:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sedan hör man inte talas om det gamla förr
Michelsmessa flyttedan, men där blir det än-
da längre fram. Ty det är den 24 de Oktober.
När Anders bastar ska Juden slaska, alle för-
om. Är det regn Julldagen blir det regn Mid-
sommardagen. Om Solen skin på Paulus
dagen så länge att man kunner sadla en
häst blir det ett gott skörde år. Det hafred
hestade en glodhet sten igenom isen på
vattnet och efter det får lika mycket ur-
der vattnet som ovan, likadant i jorden.
Mattias, kallas Mattias med gåsdagen de be-
räknas att gässen skola börja värpa.
Om det frostar natten före eller natten efter
40 Martyrers dag den 9 Mars blir 40 frostnät-
ter därefter. Gregorius var en viktig dag
den dagen skulle de börja lägga sin säd
dagsljus, det var för tidigt för en Mar

ACC. N:R M. 10122:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

91

Solen gick ned 6 ½ em enligt 1895 års almanacka.
Men man skulle lägga sig vid dagsljus den dagen
och fortfarande, dels av tradition, dels för upp-
hävande av diverse de besvärligheter. Det kunde
bliva svårt att få ischöte, och misslyckades gärningen med
tjurens dräglighet, gingo fåren icke lösa på allmänningen
blev det svårt att finna dem. Andra höllo lika styvt
på fredje torsdagen i Jor, fredje torsdagen i Mars.
Innan Troedan (Kärfredag) skulle Männen ha
fröskat säden, och kvinnorna spunnet linet.
Det var ingen heder på dem att få de arbeten efter
Troedan. Kärlsätten till Park skulle lingarnet
vara färdigt att komma på byken, för att kedan
komma ut på bleken. Det var ett hårt arbete att
tvätta och banka lingarn, det skulle bankas
väl första gången så att få många skärvor som
möjligt bläjnte. Sexan efter Park skulle Byken
ifång för att de skulle hinna få många räckor på
bleken

10/

ACC. N:R M. 10122:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Med April börja de förra gårdarbetena ute
överföja klöverfällar och ärtar och plocka
bort sten, och med en grep dra bäder mull
emellan buskarna, samt riva i skogsdungar-
na, d. v. s. plocka ihop alla nedfallna grе-
nar och kvistar i en hög så det inte låg och
ruttna ner. I maj började sådningstiden
Pfonsa dagen skulle man så ärter, Poten-
ta skulle Pokatisen sättas, Urbanus då lin
samt sätta bönor. Preda dagen. Man skulle
akta sig för att tända en eld ute Rebecka
dagen, ty det blev svårt att släcka den.
S:t Erik är god kära.
Kristi Himmelsfärds dag ska man gå i sko-
gen och skära det björkris man skall ha
till bisparr, då blir bisparrna bra och
bra ty då är björken lämplig till det och
lätt att skala.

ACC. N:R M. 10122 //.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Långfredags Gäte kommer morgen tidigt till att
gräta, och Långfredags Afton kommer Mån-
gen man till att hurra. D. 6. å att Långfre-
dags regn är skadligt för Skörden, samt
Torrom. I Juli kommer först Jungfrumarie
veckan och så Sjusofvare dagen vilka alla
gärna bli regnoväders dagar. Regnar det
Sjusofvardagen eller Petri Fäng / 1 Augusti
blir det regn Sju veckor framåt
Birgitta kommer med Brit sommar
det blir det vanligen några veckors Efter
sommardagar.
Första gången man ser hyarsnyet
skall man ta en psalmbok, med öpp-
nen på nyet nia fre gånger och på
nåå sid upp psalmboken, kommer det
upp en böllops psalm blir det böllop en-
der året begrafning psalm bådar dödsfall
dop psalm. Barn. Blir det inget av den händer inget särskilt

Tillägg 2

M. 10122: 4a

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folkliv.forsk-
ning vid Lunds universitet

Ekeröd d. 7/12 1946

Kära fru Isaksson

I förra sändningen jag skickade det
var bl.a. förra lördagen om "almanackan"
har det blivet ett fel uppteckna.
Det var angående Färens dräktighet där
står att fären gå lika länge som kon 40
veckor. I går kom gubben ihåg att han
sagt fel och kom och talade om det.
De gå nämligen inte mera än 22 a 23
veckor. Jag tyckte nog de, att det var kon
sägt, men reflekterade inte vidare över
det, ty gubben är trots sina 88 år ganska
säker på allting, och har mycket god
reda på barjehanda, så han är en god
tillgång, han har ett obegripligt gott minne.
Fru Isaksson kanske ändra om det med
ett och tilja, till man ju inte ge fel
uppgifter.

Hjärtliga hälsningar till familjen
från Emma Ekeröd